

REDACȚIA
și ADMINISTRAȚIA:
Deák Ferenc-utca 35.

Articole și corespondențe pentru publicare se trimit redacției.

Concure, inserțiuni și taxele de abonament se trimit administrației tipografiei diecezane.

BISERICA ȘI ȘCOALA

REVISTĂ BISERICĂȘCĂ-ȘCOLĂȘTICĂ, LITERĂRĂ ȘI ECONOMICĂ.

PARĂ ORĂȚĂ ÎN SĂPTĂMĂNĂ: DUMINECĂ.

ABONAMENTUL:

Pe un an 10 coroane
Pe jum. an 5 coroane

Pentru România și străinătate:

Pe un an 14 franci
Pe jum. an 7 franci.

Telefon pentru oraș și comitat Nr. 266.

Nr. 230/1915.

Circular

cătră toate oficiile protoprezviterale și parohiale, precum și cătră învățătorimea și fruntașii din eparhia Aradului.

Se apropie timpul pentru lucrările economice de primăvară. Războiul grozav urmează înainte și acum în curând vor merge la oaste și tinerii născuți în anii 1895 și 1896. Acasă rămân bătrânii, feciorandrii, pruncii și femeile cu foarte puțini bărbați în floarea vârstei, și totuși este de cel mai mare interes al nostru al tuturor, al armatelor noastre și al patriei întregi, ca tocmai în acest an plin de atâtea grozavii, pământul țării noastre să nu rămână sterp, ci tocmai din potrivă și cel mai neînsemnat colțisor să fie lucrat, să fie sămănat și să producă mai vărtos alimentele necesare pentru noi oamenii și nutrețul pentru vite.

Chiar și biruința vitezelor noastre oștiri atârnă în mare parte dela aceea ca, acasă toate pământurile să fie lucrate și rodul din vara ce vine, să fie suficient pentru hrănirea bună a celor rămași acasă și a ostașilor, pe cari îi așteptăm cu mare dor să-i vedem la vetrele lor.

Conduc de acest mare interes al statului nostru întreg, Excelența Sa Domnul Ministru de agricultură, prin circularul său Nr. 2800/1915 Prez. din 22 ianuarie a. c., a dispus: să se institue câte o comisie economică comitatenză, care sub președenția vicecomitelui să aibă grija, ca pe teritoriul comitatului să se îndeplinească la timp și cu cea mai mare încordare toate lucrările economice și deosebi cele ale sămănatului de primăvară, iară prin comune se vor institui în același scop comisii comunale, compuse din antistia comunală, din preoții și învățătorii din loc și din alte persoane dispuse a lua parte la îngrijirea binelui obștesc.

Când aducem și pe aceasta cale la cunoștință publică ordinul de mai sus al Ex Sale D-lui ministru de agricultură, folosim prilejul de a îndemna cu tot deadinsul iubita noastră

preoțime și învățătorime, deci pe toți preoții și învățătorii, ca fără șovăire să ieie parte în acestea comisii și cu tot zelul și priceperea lor să stea în ajutorul celor chemați întru îndeplinirea tuturor agendelor de lipsă la ajungerea înaltului și patrioticului scop, urmărit prin ordinul ministerial susprovocat.

Dar și afară de aceasta, cu provocare la circularul nostru Nr. 4539/1914 din 1/14 septembrie 1914, invităm din nou iubita noastră preoțime și învățătorime, ca în aceste zile de grea încercare pentru toate popoarele iubitei noastre patrii, să steie cu zel îndoit și cu adevărată iubire creștinească în ajutor credincioșilor noștri și să-i îndrepte pe calea cea bună, pentru de a micșoră după putință suferințele impuse prin grozavul războiu, la care a fost silită monarhia noastră. Și aceasta să o facă toți cu atât mai vărtos, cu cât puterile de lucru s'au redus în mod însemnat, iar prețul bucatelor și a tuturor articlilor de alimentare s'a urcat în măsură ne mai pomenită în istoria monarhiei noastre astfel, că îngrijirea, ce a cuprins pe toți de soartea ce ne așteaptă, nu este fără temei.

Dar ori cât de temeinică să fie îngrijirea, ori cât de mari s'ar părea neajunsurile vieții zilnice, tot mai mare trebuie să fie înțelepciunea omului bazată pe viața de toate zilele și pe pățania trecutului, din care trebuie să luăm și noi învățătura cunoscută tuturor oamenilor cu judecată sănătoasă, că precum nu este mult, care să nu treacă prin cheltuiala fără cumpăt a averii și a câștigului, tot astfel nu este puțin să nu se ajungă cu cumpăt și împărțiala bună, prin urmare: este datorința tuturor să se cugete la adevărul, că *cumpătul și împărțala bună* a câștigului a fost și este și acum arma cea mai puternică și mijlocul cel mai potrivit pentru delăturarea neajunsurilor.

Privit astfel lucrul precum nici că s'ar putea altcum, este datorința preoțimei, a învățătorimei și a tuturor fruntașilor noștri cărturari și necărturari, să îndemne și să învețe poporul cu cuvântul și cu exemplul lor propriu și al familiilor lor, la *muncă mai cu stăruință* și la *folosirea mai cu cumpăt și cu posibilă cruțare a averii și a câștigului.*

Și după ce se știe, că jertfa pentru patrie și tron, dovedită pe câmpul de luptă de către vitejii noștri bărbați duși la oaste, Statul o răsplătește cu bunăvoință adevărat părintească; după ce se știe, că femeilor și familiilor avizate la ajutor în urma celor duși la oaste, Statul le împărțește ajutoriu de bani în așa măsură, încât nu numai că le este asigurat traiul vieții, dar multe dintre aceste familii capătă ajutor mai mare, decât ce era câștigul zilnic al bărbaților respective părinților lor precând erau acasă, — este datorința factorilor pomeniți, deci a preoților, învățătorilor și al tuturor fruntașilor noștri cărturari și necărturari, să îndemne toate femeile și mamele la traiu cumpătat și la posibilă cruțare a ajutorului primit.

Accentuăm aceasta trebuință și din motivul, că după informațiunile primite din diferite părți ale eparhiei, nu toate femeile ajutate înțeleg scopul ajutorului primit, ci pe când cele înțelepte și cu frica lui Dumnezeu folosesc ajutoriu pentru provederea lor și a familiilor lor cu hrană și îmbrăcăminte neapărat trebuincioasă, plătesc cu bunăvoință dările la stat și la biserică și mai ușorează și din datorii, pe atunci se zice, că ar fi și de acelea, cari neglijă trebuințele casei și ale familiei, nu numai nu plătesc nimic din datorii, ci se subtrag și dela plățirea dărilor, lăsându-le toate în sarcina bărbaților, iar banii i-ar cheltui cu ușorătate pe podoabe de mătăsuri și alte lucruri netrebnice, cari nu se potrivesc cu câștigul și starea lor socială, și de cari nici nu visau pe câtă vreme le erau bărbații acasă, podoabe acestea, pe cari nici o femeie înțeleaptă și cu frica lui Dumnezeu nu mai risipește banii, și chiar să le fie plină casa cu asemenea scumpeturi, țin de necuviincios să le îmbrace în vremuri ca și cele de acum, pline de amărăciune obștească.

Nouă de altcum nici nu ne vine a crede să fie femei, cari să mai cheltuiască ajutorul de stat ori chiar și prisosul avutului lor pe podoabe scumpe și nepotrivite stării lor. Nu ne vine a crede să fie femei cu asemenea slăbiciuni urite naintea lui D-zeu și a oamenilor de bine. Și nu ne vine a crede nici de aceea, pentru că toate știu și trebuie să știe, că posta Statului duce scrisorile cu veștile bune ori rele până la celea mai îndepărtate locuri ale lumii și astfel și la mâna soților lor, cari luând cunoștință despre asemenea purtare a femeilor lor, fiecare se va întrebă în sufletul său: *oare de dragul cui cheltuiește soția mea banii pe podoabe scumpe, când eu sângerez pe câmpul de luptă pentru Tron și patrie și astfel pentru binele obștesc?*

Nu ne vine a crede asemenea învinuiri la adresa femeilor, iar dacă totuși ar fi femei cu

asemenea slăbiciuni chiar și numai în număr restrâns, unele ca acestea întăresc pe deplin adevărul grăit de Solomon că: „*Muierile celea înțelepte au zidit case, iară celea fără de minte le-au surpat cu mâinile lor*“. Pild. 14 1.

Dar ori cum ar fi starea lucrului, ținem de datorința noastră arhierescă, să provocăm și îndatorăm pe toți factorii vieții religioase, morale și economice a poporului nostru: să controleze cu conștiință și să combată fără cruțare asemenea slăbiciuni, pentru că cheltuelile pe podoabe și alte lucruri fără folos, amărăsc zilele bărbaților lor duși la oaste, le slăbesc curajul de luptă, și prin aceasta păcătuiesc greu nu numai contra intereselor înaltului Tron și a iubitei noastre patrii comune, ci și în contra intereselor binepricepute ale neamului și a bisericii noastre.

Să controleze deci viața și să combată cei chemați risipa femeilor ușoratică cu atât mai vârtos, cu cât este știut, că nu îmbrăcăminte scumpă și nepotrivită stării lor sociale dă femeilor adevărata podoabă și frumseță, ci frumseța adevărată li-o dă credința conjugală, curățenia vieții trupesti și sufletești, evlavia și modestia nefătărită și buna îngrijire de trebile casei și ale familiei sale.

Acestea și altele de acestea avându-le în vedere, întonăm de nou datorința tuturor preoților, învățătorilor și a fruntașilor noștri cărturari și necărturari: să combată fără cruțare ori ce cheltuială fără cumpăt și să îndemne pe toți cu cuvântul și cu pilda lor proprie la **cumpăt** și la **cruțare** atât în ale traiului zilnic, cât și în ce privește îmbrăcăminte. Și aceasta și din motivul înțeles de toți, că nu putem străbate prin pânzele viitorului, deci nu putem ști: ce ne va aduce ziua de mâine, pecând de altă parte este cunoscut tuturor din trecutul îndepărtat și apropiat, că au obvenit cazuri nenumărate, că lucrurile de prisos, cumpărate astăzi pe bani scumpi, oamenii le-au vândut ca și mâne pe prețuri bagatele, și au trebuit să le vândă, ca să-și împace trebuințele zilnice neincungiurabile ale vieții.

În cât privește lucrarea pământului, preoții și învățătorii noștri să lumineze populațiunea asupra importanței acestei lucrări și să îndemne pe cei rămași acasă: bărbați, femei, feciorandri și pe toți cei capaci de vre-un lucru economic, să-și unească și încoarde toate puterile în scopul, ca nici cea mai mică parte a pământului productiv, să nu rămână necultivată.

Cei ce au vite, să ajute cu vitele lor pe cei ce nu au, iară aceștia să vină cu brațele lor în ajutorul celor mai în stare, pentru că: cu cât se vor produce mai multe bucate în țară, cu

atât mai ieftină va fi pâinea și mai ușoară viața și pentru cei săraci.

Unde nu sunt boi și cai, să prindă la car și la plug vacile, precum se făcea aceasta în trecut și se practică și în zilele de acum pe la locurile muntoase, iar în lipsa totală de vite, comunele politice, conform ordinului primit dela înaltul Guvern, au să cumpere vite pe garanța lor, în numărul trebuincios și să lucre cu puteri comune pământurile oamenilor.

Cine nu are sămânță, asemenea să se adreseze antistiei comunale, care va ști să procure sămânța trebuințioasă.

Cu acest privilegiu mai atragem cu insistență atenția tuturor asupra importanței mari a poamelor, cari sunt alimentele cele mai ieftine și cele mai sănătoase, dar de cari n'au parte foarte mulți dintre credincioșii noștri, pentru că nu îngrijesc pomii după cuviință, despre ce ne-am convins în vizitațiunile canonice făcute în cursul timpului, deci cum ar și putea să aștepte roadă omul, care nu curățește omidele, crengile uscate și cele rupte sub povara rodului anului trecut, și care nu numai nu gunoeste, dar nici nu sapă în jurul pomilor, nu curăță nici mușchiul, nici lăstarii de prisos astfel, că prunii sunt plini de mușchiu, crengile au devenit la mulți pomi atât de dese, că abia mai sboară paserea printre ramuri. Așa stând lucrul, se impune grabnica curățire a uscăturilor, a ramurilor de prisos și îndeosebi a frunzelor rămase în pomi, cari sunt pline cu ouă de omidă, pe cari le pot curăți cu multă înlesnire chiar și pruncii, sub paza bătrânilor.

De asemenea se impune îngrijirea serioasă, ca nici o grădină să nu rămână necultivată, ci să se semene de cu vreme cu cartofi, cu salată, ciapă, aiu, morcovi, petringel, fazole, ludăi, crastaveți, varză și alte asemenea legume, cari vor servi nu numai pentru alimentarea proprie, ci se vor putea și vinde pentru bani frumoși.

Să nu se nesocotească apoi nici prăsărea galițelor, ci să se prăsească cât mai multe, pentru că galițele sunt un articol foarte cerat și bine plătit.

Atingând celea de sus, trebuie să ne dăm seamă de faptul, că dela noi și dela hărnicia noastră a tuturor, atârnă în mare măsură, să ieșim cu bine din răul acesta mare, ce a dat peste noi, prin urmare:

Oamenilor să se invoace în memorie războaiele din 1859, 1866 și 1870, când creștinii se ajutau și se sprijineau împrumutat cu dragoste și bunăvoință creștinească, dar să li-se invoace în memorie chiar și războiul mai recent din Balcani, când aproape toți bărbații au fost duși la arme, iară bătrânii, femeile și copii

rămași acasă, au săvârșit tot lucrul câmpului și al economiei preste tot așa, că toți au avut celea trebuincioase traiului vieții, și dacă acelea popoară, cu mult mai sărace decât poporul monarhiei noastre, au știut să iasă din marele lor războiu fără să ajungă a se lupta cu foamea și cu lipsurile prea mari, nu trebuie să desperăm nici noi, și nu trebuie să ne pierdem nădejdea în ajutorul lui Dumnezeu, ci trebuie numai să avem cumpăt și împărțială bună în ale traiului, să ne încordăm puterile la lucru ca și în vremile mai de mult, când ziuășii nu lucrau după ciasuri hotărâte ca și astăzi, ci lucrau de dimineața până seara cu sânguința, cu care stăpânul harnic lucra în holda și grădina sa.

Spre a înțelege trebuința de a ne încorda zelul și puterile de lucru, să luăm pildă dela cei din regatul Serbia, despre cari se știe, că bărbații petrec de ani de zile pe câmpul de resbel și totuși lucrurile economiei câmpului nu numai n'au stagnat, ci acelea s'au îndeplinit la vremea cuvenită și cu bun rezultat, prin femeile și copilandrii de acasă sub conducerea bătrânilor lor.

Dacă femeile acestui neam, femei — cari nici în statură nici în cultură și nici în alte virtuți nu întrec femeile neamului nostru — au dat probe de atâta hărnicie și căsnicie, trebuie să ne întărim în credința că și românele noastre, conștii de greutatea zilelor prin cari trecem — își vor face datorința cu tot zelul și abnegațiunea recerută, și dacă astfel vom da cu toții probe învederate, că suntem conștii de greutatea vremurilor și suntem gata și destoinici de a ne ajuta înșine, putem fi încredințați și despre ajutorul lui D-zeu.

După toate acestea, renoim provocarea către iubita noastră preoțime și învățătorime, ca în aceste zile grele, să deie pilda învederată a iubirei sale pentru poporul, al cărui luminători sunt și să dovedească și Statului că sunt factori, de cari trebuie să se țină socoteală, când e vorbă de conducerea la bine a popoarelor țării, iar Noi rugăm și vom ruga pe bunul D-zeu cu umilință și cu toată osârdia: să vă lumineze mintea și să vă determine voința spre a înțelege și a urmă acestor sfaturi părintești; brațelor muncitoare ale poporului să le deie vânjosia și puterea de a îndeplini cu înlesnire lucrările ce le stau înainte, iar munca și osteneala voastră și a tuturor, să o răsplătească cu roduri îmbelșugate și cu toate alte dăruii pământești și cereri, spre mulțumirea și liniștea noastră a tuturor și spre binele obștesc.

A r a d, la 23 ianuarie (5 februarie) 1915.

Joan J. Papp,
Episcopul Aradului.

Curățenia alegerilor.

În numărul trecut am publicat circularele consistoarelor noastre prin cari se ordonează ținerea alegerilor de membri în sinodul eparhial. Circularul din Arad insistă pentru curățenia alegerilor, după ce s'a relevat două cazuri disciplinare la alegerile sinodale de acum 3 ani, și advertizează ca nimeni să nu cuteze a profană sfințenia constituției noastre prin abuzuri electorale, căci cu grea pedeapsă va fi pedepsit. Dăm aici și sentințele aduse de Consistor în circularul său, drept dovadă că nimic nu se trece cu vederea, toți părtașii la falsificarea votului alegătorilor, vin pedepsiți. Numele celor pedepsiți nu importă, ci faptul:

Copie: ad. Nr. 3861/1913. Sentință: Preotul..... învățătorul..... credincioșii..... și..... se află vinovați în delictele disciplinare prevăzute în punctele b), c), h) și n) ale §. 3 din Regulamentul disciplinar și anume desconsiderarea legilor și ordinațiilor bisericești, fapte contrare regulamentelor și ordinațiilor în vigoare, călcarea datorințelor oficiale și abuzul de oficiu, în fine conspirațiuni și conlucrări în contra constituției bisericești prin falsificarea protocolului electoral și astfel conform § 5. lit. d) și g) din Regulamentul disciplinar se pedepsesc precum urmează: 1. Preotul..... cu suspendare dela oficiu și $1\frac{1}{2}$ (jumătate) beneficiul pe timp de 3 (trei) luni de zile și se convineă la suportarea speselor de investigație în sumă de 16 cor., care sumă în timp de 15 zile dela inmanuarea acestei sentințe sub urmare de execuțiune o va administra la casa consistorială din Arad. 2. În contra învățătorului..... fiind în curgere procedura disciplinară și pentru alte delictе, actele procedurii de față se transpun senatului școlar, spre mai departe afacere conform §. 40 din Regulamentul disciplinar. 3. Parohienii..... și..... din..... ca foști membri de încredere la sinodul electoral susindicat începând cu 1 ian. 1914 se eschid din lista membrilor sinodului parohial și din sinul, tuturor corporațiilor bisericești pe trei ani de zile, adecă pe anii 1914, 1915, 1916. Aceasta sentință are se fie publicată prin protopresbiterul concernent pe lângă revers. 1. Preotului..... din..... 2. învățătorului..... din..... 4. parohienilor..... și..... din..... iară 5. deadreptul dela Consistor se va comunica fiscului consistorial. Reversele despre publicarea sentinței la cei interesați se vor trimite consistorului în timp de 14 zile dela publicare. În contra acestei sentințe, conform §. 56 din Regulamentul disciplinar atât acuzații cât și acuzatorii ori fiscul consistorial poate apela în termen de 14 zile dela ziua primirii ei. Apelata este a se înainta la acest consistor, care a adus sentința. Deodată cu înaintarea apelatei este a se administra taxa de apelată în sumă de 40 cor.

Al doilea caz e următorul:

„Nr...../1914. Preotul..... ca conducătorul oficiului din..... aflându-se vinovat de delictеle prevăzute în § 3 lit. b) c) f) h) și m) din Regulamentul disciplinar adecă desconsiderarea și deonestarea legilor și ordinațiilor bisericești, fapte contrare regulamentelor bisericești și ordinațiilor în vigoare, neimplinirea datorințelor oficiale și abuzul de oficiu și conlucrări în

contra constituției bisericești: se pedepsește cu amendă de 100 cor. în favorul fondului cultural diecezan al Consistorului rom. gr.-or. din Arad și se convoacă la suportarea speselor de proces în sumă de 36 cor. Totodată parohienii,..... din..... aflându-se vinovați în delictеle prevăzute în § 3 lit. b), c) și m) din Regulamentul disciplinar, adecă desconsiderarea legilor și ordinațiilor bisericești, fapte contrare regulamentelor în vigoare și conlucrări în contra constituției bisericești, se pedepsesc prin suspendare pe un an dela dreptul lor activ și pasiv în corporațiunile bisericești, iară învățătorul..... pentru aceleași delictе și tot în favorul fondului cultural al diecezei Aradului se pedepsește cu amendă în bani de 50 cor.“

E și chestia de bun simț, că acum când floarea neamului nostru e în focul înfricoșat al războiului, noi cei de acasă să nu ne războim, să nu supărăm nici pe cel mai mic dintre noi, ci cu inima curată să ne dăm votul pentru acela care după conștiința noastră este credincios fiu al bisericii, viteaz apărător al drepturilor bisericești, moștenite dela părinții nostri. Ca la o litie sfântă să se prezinte fiecare la urnă, ca din ia să iasă curată voința credincioșilor alegători.

Dacă cândva, atunci acum a devenit imperativă curățenia și buna ordine a alegerilor. E vremea să dăm dovadă despre sentimentul nostru constituțional, ca să nu se sguđue credința poporului în autoritatea legilor bisericești și să nu se dea anză la critica celor de alte credințe. Cea mai bună apărare a cetății zidite de marele Andreiu este curățenia ei internă.

Chestiuni de tipic.

Prin cele următoare mă adresez în chestie de tipic către frații preoți din dieceză, cu rugarea să binevoiască ași da prețuita lor părere, dacă am purces bine și corect atunci, când serviciile divine prescise pentru sârbătoarea „Sfinților Trei-Ierarchi“ nu le-am săvârșit vineri, după cum arată călindarul, ci joi, de asemenea nici sârbătoarea „Intimpinarea Domnului“ nu o prăznuim aici luni, ci duminică, după cum se dispune aceasta în tipicul bisericii noastre.

Solicit clarificarea acestei chestiuni în interesul uniformității la serbarea praznicelor noastre cel puțin pentru viitor, dacă de rândul acesta se vor fi produs deosebiri cu privire la ziua serbării a celor două praznice amintite mai sus. Frații colegi mai bătrâni și mai cu multă experiență în cele bisericești și rituale de bună seamă că vor fi procedat în cauza de sub întrebare după vechea praxă bisericească și amăsurat tipicului care și mie mi-a servit drept cinosură și de aceea au toată competența de a se pronunța în cazul de față cu deosebire spre orientarea confrăților mai tineri, cari poate nu vor fi procedat în toate locurile la fel, ceace de altmintrelea nu ar fi de loc nici o mirare din cale afară, pentrucă astfel de cazuri obvin numai foarte rar și apoi claritatea dispozițiilor tipicale încă lasă în multe locuri de dorit, de unde apoi unul interpelează tipicul într'un chip și altul într'alt chip.

La modul meu de procedare mi-a servit de directivă aceea dispozițiune tipică ce se află la finea Triodului sub titlul: „Tipic din capetele lui Marco“ unde se zice: „De se vor întâmpla Sfinții Trei Ierarchi mercuri, sau vineri în săptămâna brânzei: Cântăm slujba lor marți sau joi într'aceeași săptămână a brânzei“. Bazat pe aceasta îndigitare, am săvârșit slujba sârbătorii joi, iar vineri am ținut utrenie și ceasurile.

Cu privire la sârbătoarea „Intimpinării Dlui zice tot acest tipic la litera L: „De se va întâmplă sârbătoarea „Intimpinării Domnului luni din întâia săptămână a postului: Slujba toată a Praznicului se cântă în dumineca lăsatului de brânză, după cum am arătat“.

Procederea uniformă a fraților preoți în chestiunea de față se impune și din cauză, ca să nu dăm anză la nedumeriri și la felurite raționamente din partea păstoriților nostri, cari convenind la vre-un târg de săptămână din diferite comune și înțelegând că într'un loc praznicul cutare s'a serbat într'o zi, iar în alt loc într'altă zi, se vor întrebă cu mirare, cum se poate așa ceva, punând eventual vina pe noi, pe preoți, că nu ne cunoaștem cum se cade legea și altele de felul acesta.

După modesta mea părere, cred că în cazuri analoage ne-ar fi tuturor foarte binevenită o îndrumare dela superioritatea noastră bisericească din centrul diecezei, după care conformându-ne cu toții, am procede pretutindenea în mod uniform, și atunci nu ne-am face obiect de critică și de apreciere eventual nefavorabilă înaintea păstoriților nostri.

Că aceasta părere modestă a mea nu e tocmai nemotivată, o dovedește dealtcum și faptul — după cum m'am convins ulterior — că autoritățile bisericești sârbești au dat derândul acesta clerului submanuat înviațiunile de lipsă cu privire la timpul și modul serbării a praznicelor: „Sfinții Trei Ierarchi“ și „Intimpinarea Dlui“.

Ar fi bine și frumos dacă la toate serviciile bisericești și la funcțiunile în parohii ar fi o uniformitate, după cum vedem aceasta la rom-catolici și ar fi foarte de dorit, ca nu uzul local, ci exclusiv dispozițiile tipicale și orânduile bisericești noastre dreptcredincioase să ne servească tuturor de lege sfântă, de îndreptare la executarea ritualurilor noastre impunătoare și de rară frumsețe.

Deci uniformitatea intru toate să fie încă o țintă spre care să nizuim cu toții a-o realiza.*)

Aștept după acestea cu cel mai viu interes glasul celor chemați.

Sân-Nicolaul-Mare.

Ioan Popoviciu
paroh.

Răsboiul și grădinăritul.

Primum din Viena următoarele:

Nu numai ostașii, cari se luptă cu dușmanul, ci toți aceia dintre noi, cari am rămas acasă și avem poate o grădină mai mare sau mai mică, trebuie să aducem servicii patriei noastre.

În urma evenimentelor răsboinice vom avea un import cu mult mai redus de verdețuri sau zarzavaturi în primăvara ce se apropie. Faptul acesta ne va atinge

*) Discuțiunile aceste ar trebui duse și în conferințele preoțești, căci ele ar servi de prețios material la sistemizarea tipicului. În practica rituală într'adevăr se observă unele variante, cari ar dispărea prin relevarea lor care ar avea de consecință sistemizarea. Red.

cu atât mai simțitor, cu cât până atunci conservele și leguminoasele, precum și oieșul vor fi în mare parte pe sfârșite, fiind consumate de trupele aflătoare în campanie.

Îndeplinim prin urmare o muncă patriotică, dacă sporim alimentele cât se poate de mult.

Tot omul, care se bucură de o grădină cu întocmirea necesară (paturi calde, loc acoperit cu sticlă), trebuie să-și țină de datorie, să o întrebuințeze de timpuriu pentru producerea de verdețuri.

Prin aceasta va avea alimente proaspete nu numai pentru casa proprie, ci va putea să trimită în piață spre vânzare, câștigând parale frumoase și contribuind cu efect la alimentarea publică.

De pe acum se pot sămăna următoarele plante: varză dulce sau nemțească, gulii („călărabe“), salată obișnuită, salată de cicoare (endivie), ridichi primăvăratică. Plantele aici înșirate se desvoaltă bine în paturile acoperite cu sticlă.

În februarie, când timpul e favorabil, se pot sămăna în pământ: morcovi, petrinjel, ceapă spanac, (spinat).

Dacă mazerea se plantează din ianuarie în ladă de lemn, în martie se poate sădi fără frică afară în pământ.

Cartofii se pot pune în locurile mai scutite ale grădinii.

Ca să avem de timpuriu o mare cantitate de verdețuri, trebuie să îngrijim îndeosebi paturile calde.

Cu neînsemnată cheltueală putem obține mari rezultate chiar și într'o grădină mică. O ladă simplă de scânduri, cu ferestri de sticlă și cu gunoi de ajuns, corespunde scopului. În locul ferestrelor de sticlă, la caz de nevoie ne putem ajuta cu cadre de lemn acoperite cu hârtie unsă sau uleiată.

Grădinița noastră sau micul nostru pământ, care până acum ni-a făcut numai bucurie, astăzi are să contribuie la ușorarea traiului familiei întregi și, dacă e cu putință, și la ușorarea traiului celor mulți.

O împărțire prevăzătoare, o îngrijire inspirată de iubire va da neapărat roadele cele mai frumoase.

Lămuriri și sfaturi se dau cu plăcere ori și când la:

„Ajutorul femeilor în răsboiu“.

Subsecția poamelor și verdețurilor.

Wien IX. Boltzmangasse 12 — Budapest II. Akos u. 16.

Mașinele de răsboiu la cei vechi.

Arbaleta sau arcul cu vârtej — întrebuințarea ei la răsboiu și la vânat. — Artileria antică: la Asirieni, Greci, Macedoneni, Romani, Arabi și Europeni. — Catapultă, balista și „trebușetul“.

Arbaleta sau arcul cu vârtej, o cunoșteau Romanii, atât ca armă ușoară purtată și mănuită de un om, cât și ca armă de asediu. Din veacul al V-lea până într'al X-lea nu se prea pomenește acest arc perfecționat. Mai încoaci însă este armă obicinuită.

Sinodul al II-lea dela Latran (1639) a oprit întrebuințarea ei, dar fără izbândă. Sinodul dedea voce să se întrebuințeze numai împotriva dușmanilor necreștini. Ana Comnena, în istoria tatălui său, împăratul Alexe I al Constantinopolului (veacul al XII-lea) ne descrie Arbaleta cu arc de lemn întrebuințată pe vremea sa.

Arbaleta dintâi avea arc de lemn mic și eră mai slabă decât arcul drept și lung. Dar pela începutul veacului al XV-lea, această armă ajunsese cu totul

deosebită de cea de pe vremea cruciatelor. Avea arc puternic de oțel, pe care îl trăgeau cu vârtej. Pe vremea cruciatelor, arcul de lemn îl trăgeau cu mâna.

Arbaleta ajunsese astfel armă cu care puteai nimeri ținta, căci săgeata ședează într'o răgiitură. Puteai ochi cu ea prin cele mai înguste ferestre din ziduri, lucru peste putință cu arcele mari.

În Anglia arbaleta n'a fost niciodată armă prea întrebuintată, ba chiar din când în când regulamentele opreau întrebuintarea ei.

Englezii țineau la arcul drept, care le dăduse biruințele dela Crécy, Poitiers și Azincourt. O întrebuintău însă la vânatoare. Artiștii lucrau arbalete frumoase cu meșteșug împodobite. În veacul al XIV-lea, arma aceasta ajunsese atât de costisitoare și de însemnată în Spania, încât soldații arbaletieri aveau rang de cavaleri și li-se da locul de cinste în fruntea regimentelor.

În muzee se află mii de arbalete, în cea mai bună stare; dar aproape deloc arce de lemn drept. Ralph Galway a tras cu arbalete cu vârtej, întrebuintând săgeți, grele de 2 unțe și cu vârful de fier și a bătut până 350—360 de yarzi (un yard = 90 de ctm.) Deci întrece cu mult arcele drepte. Ca să tragi de 7 policari coarda unei arbalete de oțel trebuie o greutate de 1100 de libre, pe când pentru cel mai tare arc drept de lemn, numai 70 - 80.

Pela mijlocul veacului al XV-lea, muschetele au început a lua locul arbaletelor. Cătră sfârșitul întâiului sfert din veacul al XVI-lea, aproape nu se mai întrebuintău arbalete în războaie. Pentru vânatoarea de cerbi s'a întrebuintat până la sfârșitul sfertului I din veacul al XVII-lea.

La 1621 s'a făcut cercetare în privința morții unui păzitor de pădure, ucis de săgeata pornită din arbaleta mitropolitului dela Canterburi, care trăsesese asupra unui cerb.

În Șvițera o întrebuintău la vânat până în 1715. Vânătorii chinezi au și acuma arbalete cu repetiție, dar cu arc de lemn, deci slabe.

Ralph trece apoi la mașinile mari de războiu, cari slujiau din vechimea cea mai depărtată la apărarea și la baterea cetăților lor. În Biblie spune că regele Ozias avea pe zidurile Ierusalimului mașini, cari aruncau săgeți și petri grele.

Pe monumentele asiriene se văd mașini cari aruncă petri.

Filip, regele Macedoniei și Alexandru-cel-Mare aveau mașini de acestea perfecționate. În timpul când Archimede apăra Siracuză de Romani (214—212 în. de Chr.) născoci mașini cari asvârleau petri așa de mari și cu atâta iuteală încât zdrobia oameni, cai și chiar și vase. Romanii au fost nevoiți să se retragă și să privească din depărtare cetatea, pe care au luat-o prin înșelăciune. Iosephus ne spune, că la impresurarea Iotapatei, Vespasian a pus în jurul cetății o sută de mașini, cari zi și noapte aruncau petri grele de un talant = 26 kgr. (67 în. de Chr.) La impresurarea Ierusalimului tot Iosephus spune că mașinile aruncau petri de acestea la depărtare de două stadii și jumătate (404 yarzi). În scrierile lui Heron, Philion, Athenou, Colonna, Vitruviu, Ammianus, Diodor, Procopiu, Polibiu, Plutare, Cezar găsim toate lămuririle asupra acestor mașini în antichitate; iar la Froissart, Camden și Holinsbed, pentru vremurile mai noi. Spre sfârșitul veacului al XIV-lea tunul ia locul acestor mașini.

Subt Mohamet al II-lea, la impresurarea Rodosului, în 1840, Turcii au pus în baterie 16 tunuri mari. Dar orașul se apăra cu isbândă, întrebuintând o ma-

șină care aruncă petri așa de uriașe încât dușmanul nu putu isprăvi mare lucru. La impresurarea Mexicului, Cortez, isprăvind munițiile tunului, a construit o mașină ce bătut zidurile cu petri, dar cea dintâi bombă căzu peste mașină și o sfărma. Cea din urmă întrebuintare de mașini de acestea a fost în 1779/1782 la impresurarea Gibraltarului.

Erau trei feluri de mașini: catapulta, balista și trebușetul. La catapultă și balistă puterea aruncătoare era un odgon din funii de cânepă rescucite sau de păr de cal, deasemenea rescucile. La nevoie întrebuintău părul femeilor, cum au făcut Cartagenenii.

Catapulta avea un braț care arunca petri, cu un fel de praștie cu băț. Balista era ca o arbaletă mare. Ea avea două brațe legate printr'o coardă. Aceasta aruncă săgeți mari și grele. Mai era o mașină, căreia Francezii îi ziceau trébuchet. Era un drug nalt, pe care îl ținea drept în sus o greutate foarte mare. Oamenii plecau drugul îndărătul mașinei până la pământ, unde un cârlig puternic îl opria. Puneau într'o scobitură o peatră și sloboziau drugul din cârlig. Greutatea îl ridică foarte repede și el azvârliă peatra ca o mână de uriaș. Arabii cunoșteau această mașină. În Europa se întâlnește din veacul al XII-lea. Având o greutate de cumpeneală de 18—20000 de libre, trebușetele aruncau bolovani de 300 până la 400 de libre, cari dărâmau zidurile și turnurile.

Aruncau cu dânsul și leșuri de oameni sau de animale în cetăți ca să ducă boala.

Balista slujia ca artilerie ușoară, căci o purtau pe roate. 1249 Ludovic cel sfânt luând Damietta a găsit acolo 24 de trebușete, așa de uriașe, încât cu lemnul din ele a făcut bulamaci de și-a încunjurat lagărul.

Odgonul unei catapulte, gros de un picior și lung de 11—14, cerea o mulțime de funii sau de piele.

Aceste amănunte, pe cari le luăm din „Revue scientifique“ arată că ar fi foarte interesante cercetările asupra armelor pe acest fel întrebuintate la Români. Ne-am putea da seamă astfel întrucât s'au ținut ei în curent cu descoperirea tehnică a timpului. În privința tunurilor știm că le-am avut destul de timpuriu. Despre arcuri știm deasemenea că pe lângă arcul drept întrebuintat de țărani, era și arcul curbat oriental. Ar fi de dorit să știm dacă se fabrică în țară și dacă aveam meșteri, cari să-i cunoască secretele de fabricare.

„Progresul“.

CRONICA.

O nouă secție în ministerul de culte. Ministrul ungar de culte și instrucție publică a organizat o secție specială pentru afaceri privitoare la instrucția poporului. Secția nouă, care stă sub conducerea secretarului ministerial Dr. Ștefan Toth având de superior pe secretarul de stat contele Kuno Klebelsberg, se va ocupa cu chestiuni de pedagogie sanitară, de școli generale de repetiție, de școli economice, școli pentru învățării meseriași, și de reuniunile tineretului.

Comerțul României pe 1914 a suferit o simțitoare scădere din cauza războiului, mai ales în ultimele luni. Pentru primele 12 luni ale anului 1914 — ianuarie-Noembrie — are la importățiuni 435,4 milioane lei, față de 649,4 mil. în 1913 ceea ce face o scădere de 17,5 la sută. La exporțțiuni are pentru același period 553,2 mil. în 1914 față de 688,6 mil. în 1913, ceea ce dă un minus de 19 la sută. În ce privește în special,

luna Noemvrie, înregistrează la importățiuni o scădere de 64 la sută față de Noembrie trecut, 24,3 mil. în Noembrie 1914 față de 67,0 mil. în nov. trecut. Exportul din contră a fost foarte activ, față de luna Octombrie. De unde în Octombrie se înregistrează o scădere de 78,3 la sută față de aceeași luni a anului trecut, pentru Noembrie 1914, însă are 78,2 mil. față de 116,8 mil. în Noembrie 1913. Închidere Dardanelor, care a întrerupt orice comunicație între România și Egipt, a făcut să înceteze orice schimb comercial între aceste două țeri. În luna noemvrie ca și în luna octombrie, exportul României în Egipt este cu totul redus, aproape desființat. Au exportat în noemvrie 1914 pentru 15,526 lei față de 1 mil. 253.257 lei în noemvrie 1913. Oprirea exportului românesc în limita — octombrie și noemvrie — influențează cu mult cifra exportului român total pentru cele 11 luni ale anului. Exportul României în Egipt în lunile ianuarie — noemvrie 1914, a fost de 17.465.984 lei față de 24 mil. 710.780 în perioada corespunzătoare din 1913, ceea ce face o scădere de 29 la sută

Concurese.

Pentru îndeplinirea vacantei parohii de clasa I. din **Madaras** — Madarász comitatul Bihor protopopiatul Tinca — la care aparține și filia **Salonta mare**, cu termen de **30 zile** dela prima publicare în foaia oficioasă Biserica și Școala; pe lângă următoarea dotațiune:

1. Casă parohială cu grădină de 1280□.
2. Pământ parohial arător de 29 jugh. 768□.
3. Pășunat parohial 1 jugh. 236□.
4. Din imasaș comun competența de imasaș după pământul parohial.
5. Bir preoțesc dela fiecare casă 3 cor.
6. Stolele îndatinate în trecut.
7. Eventuala întregire dela stat.

Dările și alte sarcini publice după dotațiunea de mai sus are să le solvească, care va și catehiză la școalele primare, fără alta remunerațiune.

Reflecții recursele lor ajustate conform regulamentului au să le adreseze comitetului parohial și să le înainteze subscrisului protopresbiter, iar pentru a-și arată desteritatea în cele rituale și predicatoriale au să se prezinte în atare duminică ori sârbătoare în biserica din Madaras.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu mine: *Nicolae Rocsin* protopop.

—□—

2—3

Pentru îndeplinirea vacantei parohii de a III clasă din **S. Cristor** — Sarkadkeresztur comitatul Bihar protopopiatul Tinca, cu termen de **30 zile** dela prima publicare în foaia oficioasă Biserica și Școala, pe lângă următoarea dotațiune:

1. Casă parohială cu grădină.
2. Pământ parohial de 10 jugh. 463□ și competența de imasaș după acest pământ.
3. Bir preoțesc dela fiecare casă 30 litre grâu și 15 litre cucuruz sfărmat, eventual prețul acestor cereale în suma de 5 cor. 60 fil. anual.
4. Stolele îndatinate în trecut.
5. Eventuala întregire dela stat.

Dările și alte sarcini publice are să le supoarte alesul, care va prevedea și catehizarea la școalele primare fără alta remunerațiune.

Reflecții recursele lor provăzute conform regulamentului și adresate comitetului parohial le vor

înaintă subscrisului protopresbiter, iar pentru a-și arată desteritatea în cele rituale se vor prezenta în parohie în atare duminică ori sârbătoare.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu mine *Nicolae Rocsin* protopop.

—□—

2—3

Pentru îndeplinirea postului de învățător vacant din **Buntesti** (Bontesd) protopresbiteratul Vașcăului se escrie concurs cu termen de **30 zile** dela prima publicare în organul diecezan „Biserica și Școala“ pe lângă beneficiul următor.

1. Dela comuna bisericească în bani gata 600 coroane iar întregirea se cere dela stat.
2. Locuință nouă corespunzătoare cu grădină de legumi.

Recurenții își vor instrui recursele cu următoarele documente: a) atestat de botez, b) Diploma de învățător, c) atestat de apartinență și, d) atestat de conduită și serviciu de până acuma, care adresate către comitetul parohial să le înainteze pe calea M. O. Oficiu protopresbiteral din Cusuiș iar sub durata concursului să se prezenteze în vre-o Duminică ori sârbătoare pentru ași dovedi desteritatea în cant și tipic.

Buntesti (Bontesd) din ședința comitetului parohial ținută la 6/19 Iulie 1914.

Terențiu Pap

paroh. preș. com. par.

Georgiu Vidicanu

not. com. parohial.

Cu consenzul meu: *Vasilie Nicoruția* vicar ppsc.

—□—

3—3

În baza încuviințării Ven. Consistor din Oradea-mare cu Nrul 4291 B. 1914 se escrie concurs pentru îndeplinirea parohiei de cl. III. **Merag** cu termen de alegere **30 zile** dela prima publicare pe lângă următorul beneficiu:

1. Bir preoțesc dela fiecare număr de casă 30 litre cereale.
2. Pământ arător în mărime de 6 cubule.
3. Stolele îndatinate.
4. Întregirea dela stat după calificatiunea alesului.

De locuință se va îngriji preotul ales până la edificarea casei parohiale.

Reflecții la această parohie sunt poțitiți a-și înainte rugarea de concurs adresată comitetului parohial din loc și instruită regulamentar P. O. oficiu ppsc al Vașcăului în Cusuiș (Köszvényes p. u. Kisszedres) având a se prezenta în terminul regulamentar în sf. biserică pentru a se arată poporului.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu: *Vasilie Nicoruția* vicar ppsc.

—□—

3—3 gr.

Căițe (căciuli) preoțești

pentru scutirea capului la serviciul în liber pre- cum și potcapii, se pot comandă la

Librăria diec. din Arad.

Bucata, din catifea, costă 7 cor. iar din stofă 5 cor.

Potcapia, din catifea 7 cor.

La comande e a se indică măsura capului.

Librăria Diecezană

Arad, Strada Deák Ferencz N-rul 35

Mare depozit în ornate recvizite bisericesti și anume:

Ornate (odăjdii) în cele mai variate execuțiuni după ritul bisericeii ort. române dela . . .	50—1000 cor.
Potire de aur, argint, bronz aurit, sau argintat dela . . .	36— 200 cor.
Potire de sticlă . . .	10 cor.
Cruci pentru altare, pentru funcțiuni, din tot soiul de metal și lemn dela	4— 100 cor.
Cădelnițe de bronz și argint dela	20— 100 cor.
Candele de argint dela	6— 100 cor.
Disc cu stea de bronz și aur, dela	15— 50 cor.
Litier argint chiņa	130 cor.
Cutie pentru mir și pentru cuminecătura celor bolnavi, din argint, cu prețul de	34 cor.
Icoane pictate pe pânză în diferite colori și mărimi, dela	8— 100 cor.
Prăznicare pe lemn ori tinichea	9 cor.
Evangelie cu litere latine și cirile legată mai simplu dela 24—40 cor., în legătură catifea	100— 130 cor.
Apostol, Octoichul cel mare, Ceaslov, Cazania, Mineile pe 12 luni, Molitvelnic cu litere latine sau cirile și cu toate celelalte necesare bisericilor noastre.	

◆ La dorință servim la moment cu informațiuni și deslușiri mai detaliate. ◆

Serviciu prompt. ≡ Prețuri moderate. ≡ Nr. telefonului 266.